

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Факультет будівництва та архітектури
Кафедра гуманітарної освіти

**ФІЛОСОФІЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Силабус навчального курсу
2023-2024 н.р.
денна форма навчання

ВИКЛАДАЧ:

Копитко Андрій Дмитрович
Електронна пошта: akopytko@ukr.net
Телефон: +38 0972228314
каб. 402

Копитко Андрій Дмитрович:

Доцент кафедри гуманітарної освіти Львівського національного університету природокористування, к. істор. н., доцент.

Викладач з 20-річним досвідом, автор та співавтор 90 статей, 16 навчальних посібників, 5 довідників, 33 навчально-методичних розробок.

Читає курси: «Філософія», «Історія політичних та правових вчень», «Логіка», «Історія України». Наукові інтереси: філософія природи, філософія органічного виробництва, психолого-педагогічні аспекти формування успішної особистості, історія Галицько-Волинського князівства, історія української аграрної науки та освіти в Східній Галичині, історія аграрної науки та освіти в навчальних та наукових інституціях в Дублянах.

Коротка анотація курсу:

Навчальна дисципліна «Філософія органічного виробництва та збалансованого природокористування» є вибірковою навчальною дисципліною, яка викладається в 2 семестрі для студентів ОС «Магістр» факультету агротехнологій та екології в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль: залік.

Предмет вивчення дисципліни дозволяє сформуванню у здобувачів вищої освіти розуміння підстав та принципів, моделей та підходів щодо сутності органічного виробництва та збалансованого природокористування, їх формування як процесу переосмислення відносин людини та природи, глобалізації мислення і діяльності людства, філософських, наукових та етнокультурних й соціальних вимірів органічного виробництва та забезпечення продовольчої безпеки в світі і Україні; виробництва та споживання органічної продукції в контексті утвердження нової системи світоглядних позицій у суспільстві і пов'язаної з нею системи життєдіяльності в усіх без винятку сферах функціонування суспільства (політичній, соціальній, економічній, моральній, освітній тощо).

Обсяг курсу: 90 годин аудиторних занять, з них 16 годин лекцій, 32 години семінарських занять та 42 години самостійної роботи.

Програма навчальної дисципліни охоплює наступні розділи:

1. Історія формування та сучасний стан уявлень (філософських, наукових, етнокультурних) про органічне землеробство та збалансоване природокористування.
2. Методологічні засади функціонування органічного землеробства та побудови системи збалансованого природокористування у філософії, науці, вченні фізичної економії, етнокультурі.
3. Глобальні проблеми і побудова ноосферного середовища життєдіяльності сучасного людства, роль органічного землеробства та збалансованого природокористування у цьому процесі.

Мета та завдання курсу:

- **Мета вивчення дисципліни:** ознайомити магістрів з новою системою взаємодії модерного технократизму та екологізму, що ґрунтується на природі екологічних імперативів. Розкрити зміну світоглядних орієнтирів у процесі організації природного аграрного виробництва та зростання соціальної відповідальності всіх суб'єктів виробничих відносин за екологічну якість сільськогосподарських продуктів. Виробити навички до сприйняття інноваційних засад природного агровиробництва та цінностей з метою генерації нових ідей і підвищення взаємодії аграрної освіти – аграрної науки – аграрного бізнесу.
- **Завдання вивчення дисципліни:**
  - Поглиблення, розширення та інтеграція знань студентів в сфері природного агровиробництва, філософії екології.
  - Ознайомлення з альтернативними моделями природного землекористування та аграрного виробництва.
  - Усвідомлення студентами специфіки самого феномену "природи" як універсального джерела блага, раціональне збереження і відтворення якого є кінцевою метою та головним завданням сільськогосподарського виробництва.
  - Формування у студентів нової системи екологічної свідомості яка ґрунтується на екологічних імперативах і цінностях.
  - Забезпечення формування установок на гармонізацію та збалансовану взаємодію технічного прогресу, природного середовища та суспільства.

В результаті вивчення цього навчального курсу студент повинен:

Знати:

- ✓ Мету та завдання філософії органічного виробництва та збалансованого природокористування..
- ✓ Категорії та поняття навчальної дисципліни.
- ✓ Світоглядно-філософські основи фізичної економії і шляхи їх використання в органічному землеробстві і збалансованому природокористуванні.
- ✓ Підстави і принципи органічного землеробства та збалансованого природокористування у філософії, аграрній науці та фізичній економії.
- ✓ Філософські та наукові основи побудови ноосферного середовища.
- ✓ Роль філософії, науки та фізичної економії у формуванні нового світорозуміння відносин людини і природи.
- ✓ Вплив органічного землеробства на систему соціальних відносин у суспільстві.
- ✓ Ментальні засади органічного землеробства. Феномен хліборобства та хлібороба в Україні.

Вміти:

- ✓ Застосовувати набуті знання для створення і побудови програм розвитку організації виробництва в конкретних регіонах і природних умовах.
- ✓ Опрацьовувати фахову літературу з проблем теорії і практики природнього землеробства.
- ✓ Презентувати принципи і засади органічного землеробства та збалансованого природокористування.
- ✓ Розв'язувати суперечності (антиномії) природнього землеробства та збалансованого природокористування.
- ✓ Організовувати дискусії щодо актуальних проблем природнього землеробства і відстоювати наукову точку зору.
- ✓ Системно аналізувати проблеми стосовно органічного землеробства і збалансованого природокористування.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Тема	Кількість годин			Максимальний бал
		л	с	СРС	Семінари
Модуль 1.					
1	Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування, її предмет і завдання.	2	2	3	8
2	Формування системи «Суспільство-Природа»		2	3	8
3	Світоглядно-філософські основи фізичної економії і шляхи їх практичного використання в органічному виробництві і збалансованому природокористуванні.	2	4	4	8
4	Підстави і принципи органічного виробництва та збалансованого природокористування у філософії, аграрній науці та фізичній економії.		2	5	8
5	Глобальні цивілізаційні загрози та майбутнє людства в контексті органічного виробництва та збалансованого природокористування.	2	2	3	8
6.	Філософські та наукові аспекти побудови ноосферного середовища.	2	4	3	10
Разом за 2 семестр		8	16	21	50
Модуль 2.					
7.	Роль філософії, науки та фізичної економії у формуванні нового світорозуміння відносин людини і природи.	2	4	3	8
8.	Органічне виробництво та продовольча безпека: філософські, наукові й соціальні виміри проблеми.	2	2	3	8
9.	Органічне виробництво і трансформація соціальної структури українського суспільства.	2	2	3	8
10.	Ментальні засади органічного виробництва та збалансованого природокористування в українській етнопсихології та культурі. Феномен хліборобства та хлібороба в Україні.	2	2	3	8
11.	Філософія сталого (збалансованого) розвитку: сутність, принципи та концепції.		2	4	8
12.	Ціннісні, етичні та освітні виміри концепції сталого (збалансованого) розвитку.		4	5	10
Разом за 2 семестр		8	16	21	50
Всього		16	32	42	100

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Зміст теми	Перелік питань на самостійне вивчення	Рекомендовані теми для науково-дослідної діяльності
Тема 1. Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування, її предмет і завдання.	Предмет філософії органічного виробництва і збалансованого природокористування. Базові поняття і категорії філософії органічного виробництва і збалансованого природокористування. Роль і значення навчального курсу "Філософії органічного виробництва і збалансованого природокористування" для суспільства та особистості.	Екологічні системи землеробства: сутність та механізми їх побудови. Розвиток органічного виробництва в Україні: філософсько-світоглядні та наукові засади. Основні категорії та поняття філософії органічного виробництва та збалансованого природокористування.	Міжнародна федерація органічного руху (ІФОАМ): структура і мета діяльності. Інноваційна екологія: теоретичний і практичний аспекти. Альтернативні системи сільського господарювання. Проблеми розвитку екологічного виробництва в Європейському Союзі.
Тема 2. Формування системи «Суспільство-Природа»	Еволюція Всесвіту та біосфери. Еволюція людини та суспільства. Ставлення до людини та природи в різних історичних типах цивілізацій. Формування системи «етнос-біосфера».	Формування моральних принципів і обмежень в суспільстві. Екологічні кризи в історії людства. Біосоціальні закони і становлення людини.	Проблема біфуркацій в історії людства. Компліментарність у процесі формування етносу. Системність та організованість життя: наукові та філософські підходи.
Тема 3. Світоглядно-філософські основи фізичної економії і шляхи їх практичного використання в органічному виробництві і збалансованому природокористуванні.	Світоглядні засади фізичної економії. Онтологічна та соціоекологічна проблематика у вченні представників української фізичної економії. Філософсько-методологічні проблеми пізнання у вченні фізичної економії. Парадигма цивілізаційного розвитку у вченні	Співвідношення впливу космічної та сонячної енергії в творчій спадщині В. Вернадського. Вчення фізіократів і фізичної економії: спільне та відмінне. М.Руденко про чинники праці та гумусу у процесі формування енергії прогресу.	Поняття енергії Сонця в творчому доробку С. Подолинського. Методологічні підходи у фізичній економії. Проблема перспектив українського суспільства в працях С. Подолинського та М. Руденка.

	української школи фізичної економії (С.Подолінський, В.Вернадський, М.Руденко). Українська школа фізичної економії та проблеми енергетичної і продовольчої безпеки.		
Тема 4. Підстави і принципи органічного виробництва та збалансованого природокористування у філософії, аграрній науці та фізичній економії.	Трагування землі, землеробства, органічного виробництва і проблем природокористування у філософії. Класична і сучасна аграрна та екологічна наука про засади і принципи органічного виробництва та збалансованого природокористування. Вчення фізичної економії як основа формування методології та методики сучасного органічного виробництва і збалансованого природокористування. Енергія прогресу М.Руденка.	Визначальні тенденції розвитку органічного виробництва в Україні. Принципи побудови системи органічного землеробства в країнах Європейського Союзу. Чинники та умови становлення системи органічного землеробства в Україні.	Базові поняття та методологічні підходи етики землі. Наукові та духовні засади органічного виробництва. Громадські організації в сучасній Україні та їх роль в утвердженні системи органічного землеробства та засад сталого природокористування.
Тема 5. Глобальні цивілізаційні загрози та майбутнє людства в контексті органічного виробництва та збалансованого природокористування.	Сутність, структура і типологія глобальних проблем сучасності. Сучасна наука і цивілізація. Проблеми культури і освіти. Проблема продовольчих та енергетичних ресурсів. Сутність загроз для оточуючого середовища і людини та шляхи їх вирішення.	Концепція та методологія створення екологічної Конституції Землі (Світової екологічної конституції). Співвідношення понять «екологічна криза» та «екологічна катастрофа». Антропогенні та природні ризики в сучасному світі.	Екоризики та екомайбутнє людства. Суспільство ризику та його риси. Принципи коеволюції та поступу людства до ноосфери.

<p>Тема 6. Філософські та наукові аспекти побудови ноосферного середовища.</p>	<p>Формування уявлень про ноосферу в історії філософії і науки. Сучасні ноосферні дослідження в Україні та світі. Принципи і аспекти побудови ноосферного середовища: теорія і практика.</p>	<p>Сучасна наука та філософія про шляхи переходу до стану ноосфери. Речовина в структурі біосфери та ноосфери за В. Вернадським. Ідеї космізму в Україні: минуле та сучасність.</p>	<p>Ноосфера і проблема екологічної відповідальності. Критика концепції ноосфери в сучасній філософії та науці. Проблеми взаємозв'язку ноосфери та економіки в сучасній філософії та науці.</p>
<p>Тема 7. Роль філософії, науки та фізичної економії у формуванні нового світорозуміння відносин людини і природи.</p>	<p>Філософське і конкретно-наукове ставлення до світу і природи. Основні світоглядні та соціокультурні парадигми ставлення до світу і природи. Фізична економія та її вплив на переосмислення відносин людини та природи. Еволюція екологічного знання. Формування екології людини, глобальної та соціальної екології.</p>	<p>Специфіка філософського та наукового пояснення світу та природи. Засади сучасної екологічної філософії. Закон України «Про Концепцію переходу України до сталого розвитку».</p>	<p>Роль гуманітарного та соціального знання в побудові ціннісних орієнтацій сучасного людства. Сучасна наукова картина світу та її вплив на діяльність людини. Сучасні соціокультурні парадигми сприйняття світу і людини. Соціальні почуття та їх роль в переосмисленні відносин в системі «людина-природа».</p>
<p>Тема 8. Органічне виробництво та продовольча безпека: філософські, наукові й соціальні виміри проблеми.</p>	<p>Філософія сталого розвитку про роль органічного виробництва та продовольчої безпеки в сучасному світі. Трактування та вивчення проблем органічного виробництва й продовольчої безпеки в різних галузях сучасної науки. Соціальні аспекти розвитку органічного виробництва і продовольчої безпеки.</p>	<p>Шляхи подолання технократичних підходів у взаємодії людини і природи. Стандарти органічного виробництва і шляхи їх реалізації. Нормативно-правова база розвитку органічного виробництва в Україні. Екологізація технологій виробництва та суспільної свідомості.</p>	<p>Органічне виробництво в контексті сталого розвитку. Засади формування ринку органічної продукції в сучасній Україні. Роль органічного виробництва у реалізації концепції сталого виробництва органічної продукції. Основні напрями державної політики щодо ефективного виробництва та обсягів органічної продукції.</p>
<p>Тема 9. Органічне виробництво і трансформація</p>	<p>Розвиток органічного виробництва в різних типах</p>	<p>Моделі екосіл в сучасному світі. Механізми</p>	<p>Моделі органічного землеробства: соціальний вимір</p>

соціальної структури українського суспільства.	суспільств. Вплив органічного виробництва на систему соціальних відносин у суспільстві. Органічне виробництво і соціальна структура суспільства в Україні. Проблема екосіл.	поширення та ідеї популяризації органічного виробництва в українському суспільстві. Розвиток органічного виробництва в умовах інформаційного та постіндустріального суспільства. Органічне виробництво та система соціальних відносин у суспільстві: вітчизняний та зарубіжний досвід.	проблеми. Співвідношення понять «органічне землеробство» та «органічне виробництво»: соціально-культурний та правовий вимір проблеми. Органічне землеробство і проблема реформування соціально-економічного життя сільських громад в Україні.
Тема 10. Ментальні засади органічного виробництва та збалансованого природокористування в українській етнопсихології та культурі. Феномен хліборобства та хлібороба в Україні.	Вплив природного середовища та форм господарювання на етнопсихологію і культуру українського народу. Українська народна мудрість про засади органічного виробництва та збалансованого природокористування. Формування феноменів хліборобства та хлібороба в вітчизняній культурі.	Хліборобські та землеробські архетипи в менталітеті українців. Зміст та структура взаємодії українського етносу з навколишнім середовищем. Виховний ідеал українського селянства. Ідеї землеробства та хліборобства у формуванні українського національного характеру.	Етнопсихологічні особливості українців та їх роль у формуванні землеробської культури. Екологічний чинник у житті українського народу та його відображення в етнопсихології. Механізми і шляхи становлення хліборобської цивілізації в Україні: історія і сучасність. Хліборобство як українська національна ідея.
Тема 11. Філософія сталого (збалансованого) розвитку: сутність, принципи та концепції.	Визначення та сутність стратегії збалансованого розвитку. Принципи формування та забезпечення збалансованого розвитку. Формування концепції збалансованого розвитку: історія та сучасний стан. Альтернативні	Поняття «сталого розвитку» в міжнародних документах. Відображення питань сталого розвитку в законодавстві сучасної України. Проблеми сталого розвитку в напрацюваннях представників Римського клубу.	Питання і проблеми сталого розвитку на конференції ООН з проблем навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.). Концепція сталої економіки Г. та Ю. Одумів (США) та її вплив на розвиток концепції сталого розвитку. Принцип коеволюції

	стратегії розвитку людства.		як складова концепції сталого розвитку.
Тема 12. Ціннісні, етичні та освітні виміри концепції сталого (збалансованого) розвитку.	Ціннісний дискурс збалансованого розвитку. Безпека як базова цінність суспільства збалансованого розвитку. Ціннісна система безпеки суспільства збалансованого розвитку. Етичні та освітні виміри збалансованого розвитку.	Принципи освіти для сталого розвитку. Формування концепції екологічної освіти. Принципи екологічної етики А. Леопольда.	Поняття «добра» і «зла» в етиці А. Швейцера. Концепція екологічної освіти України. Проблема переходу міст Європи до сталого розвитку: філософський та науковий дискурс.

Методичне забезпечення курсу:

Підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів, виконання індивідуальних завдань.

Хід проведення семінарських занять, питання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи студентів відображені у методичних виданнях:

1. Наконечний Р.А., Копитко А.Д. Філософія органічного землеробства і збалансованого природокористування. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять магістрів спеціальності 201 «Агрономія». Львів: ЛНАУ, 2021. 43 с.
2. Наконечний Р.А., Копитко А.Д. Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування. Навчально-методичний посібник. Львів: ІСГКР, 2022. 365 с.

Система оцінювання та методи контролю. Оцінювання за навчальною дисципліною «Філософія органічного виробництва та збалансованого природокористування» проводиться за 100-бальною шкалою.

Методи контролю:

Усне опитування (фронтальне, індивідуальне детальний аналіз відповідей студентів),
Письмова аудиторна та поза аудиторна перевірка (твори, рішення задач і прикладів, складання тез, виконання схем, підготовка різних відповідей, рефератів, контрольні роботи (з конкретних питань тощо),

Практична перевірка(виконання практичної роботи, рішення професійних завдань, ділові ігри і т. д.)

Стандартизований контроль (тести).

Самоконтроль: (самооцінка студентом якості засвоєного навчального матеріалу з дисципліни в цілому, змістовного модуля чи окремої теми на основі передбачених у методичних рекомендаціях питань для самоконтролю).

Види контролю: поточний контроль, проміжна атестація, підсумковий контроль.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота (разом 100 балів)											Сума	
розділ 1						розділ 2					100	
8	8	8	8	8	10	8	8	8	8	8	10	

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах розділів. Оцінюються і завдання, виконувані в аудиторії, і завдання, виконувані під час самостійної роботи. Протягом вивчення дисципліни здійснюється самоконтроль. Загальні критерії оцінок: “відмінно” – здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв’язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. “добре” – здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв’язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. “задовільно” – здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно. “незадовільно” – здобувач вищої освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань.

Академічна політика курсу: право студентів бути присутніми на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, зумовлених поважними причинами, вчасне виконання передбачених навчальною програмою видів робіт, повага та толерантність до чужої думки, самостійне, без сторонньої допомоги вирішення завдань СРС, завдань проміжного та підсумкового контролю. Не допускається *копіювання вирішених завдань іншими особами* та поширення плагіату.

Питання з дисципліни

«Філософія органічного виробництва та збалансованого природокористування», які виносяться на залік

1. Предмет філософії органічного виробництва і збалансованого природокористування.
2. Сутність, структура і типологія глобальних проблем сучасності.

3. Проблеми наукового пізнання і методології науки.
4. Базові поняття і категорії органічного виробництва і збалансованого природокористування.
5. Сучасна наука і цивілізація.
6. Методологічна функція філософії в науковому пізнанні.
7. Значення філософії органічного виробництва і збалансованого природокористування для суспільства та людини.
8. Проблема продовольчих та енергетичних ресурсів.
9. Людина, Земля, Космос – єдність і взаємовплив.
10. Системи землеробства в історії людства.
11. Сутність загроз для оточуючого середовища і людини та шляхи їх вирішення.
12. Фізична економія та проблема формування природних ландшафтів і екосіл.
13. Альтернативні стратегії розвитку людства.
14. Глобальні цивілізаційні загрози та майбутнє людства в контексті органічного землеробства і збалансованого природокористування.
15. Земля, сонячна енергія, людська праця та вчення про додаткову вартість М. Руденка.
16. Концепція штучної біосфери.
17. Формування уявлень про ноосферу в історії філософії і науки.
18. Філософія сталого розвитку та проблеми глобального потепління.
19. Проблеми екологізації аграрного виробництва.
20. Принципи і аспекти побудови ноосферного середовища: теорія і практика.
21. В.Вернадський. Концепція розвитку ноосфери як сфери людського розвитку.
22. Фізична економія та її вплив на переосмислення відносин людини та природи.
23. Екологічна Конституція Земля і створення нової системи екологічної безпеки у світі.
24. Поняття "сталого розвитку".
25. Еволюція екологічного знання: формування екології людини та соціальної екології.
26. Антропогенні і техногенні загрози планеті Земля.
27. Синергетика як теорія самоорганізації системи.
28. Органічне виробництво та продовольча безпека.
29. Федір Моргун. "Керівники держав не бійтеся бути святими".
30. Екологізація та глобалізація мислення як стратегія виживання людства.
31. Соціальні аспекти органічного виробництва та продовольчої безпеки.
32. Микола Руденко. "Енергія прогресу".
33. Світоглядні засади фізичної економії.
34. Система органічного землеробства Семена Антонця.
35. Парадигма цивілізаційного розвитку С.Подолінського, В. Вернадського, М. Руденка як майбутнє України.
36. С.Подолінський як родоначальник української школи фізичної економії.
37. Вплив органічного виробництва на систему соціальних відносин у суспільстві.
38. Хліборобськість як особливий феномен духовної енергії українців.
39. М. Руденко та його науковий доробок в сфері фізичної економії.
40. Проблема екосіл. Зелений туризм.
41. Ф.Моргун "Селянин – світова душа".
42. М. Руденко та його вчення про енергію прогресу.
43. Феномен хліборобства та хлібороба у вітчизняній культурі та ментальності.
44. Екологічні знання і природоохоронна робота (практика).
45. Філософсько – методологічні проблеми пізнання у вченні фізичної економії.
46. Заповіт Федора Моргуна – порятунку природи та українського села.
47. Соціально-філософські аспекти здорового споживання в умовах сучасного агровиробництва.
48. Парадигма цивілізаційного розвитку у вченні української школи фізичної економії.
49. Екологічні проблеми в Україні.
50. Сучасний стан розвитку органічного землеробства в світі та Україні.
51. Підстави і принципи органічного землеробства у філософії та фізичній економії.

52. Органічне землеробство: суперечності та шляхи їх розв'язання.
53. Соціальні аспекти сучасного природного агровиробництва.
54. Тракткування землі, землеробства і проблем природокористування у філософії.
55. Формування еколого-економічного мислення сучасного спеціаліста аграрної галузі.
56. Основні завдання та структура екопоселень.
57. Вчення фізичної економії як основа формування методології та методики сучасного органічного землеробства і збалансованого природокористування.
58. Проблеми виховання молоді у спадщині Федора Моргуна.
59. Екопоселення як світовий рух за екорівновагу в зовнішньому середовищі.
60. Прогнозування безпеки майбутніх поколінь.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гринів Л.С. Фізична економія: нові моделі сталого розвитку. Львів, 2016. 423 с.
2. Філософсько-світоглядні та економічні основи української школи фізичної економії: навчальний посібник / [Наконечний Р.А., Корчинський І.О., Васільєва О.С. та ін.]. За загальною ред. Р.А.Наконечного. Львів: ЛНАУ, 2013. 215 с.
3. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. Упоряд. Р. Руденко. К., 2015. 673 с.
4. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства: навчально-методичний посібник / Л. Рижак. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2011. 518 с.
5. Світоглядні та філософські основи фізичної економії: навчальний посібник / [Наконечний Р.А., Васільєва О.С., Копитко А.Д., Мисак Н.Ф.]. За загальною ред. Р.А.Наконечного. Львів: ЛНАУ, 2012. 145 с.

Допоміжна

1. Валуйський О. Екологічний виклик сучасному глобальному світу в філософському вимірі. Вісник КНТЕУ. № 3. 2010. С.67-77 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2010/03/8.pdf>
2. Веремєєнко С.І. Біологічні системи землеробства: навчальний посібник / С.І. Веремєєнко, С.С. Трушева. Рівне: НУВГП, 2011. 196 с.
3. Голубець М.А. Від біосфери до соціосфери. Львів: Поллі, 1997. 250 с.
4. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. К.: Лібра, 2001. 400 с.
5. Каменський В.Ф. Землеробство ХХІ століття – проблеми та шляхи вирішення. К., 2005. 272 с.
6. Лисий І.Я. Менталітет і духовна культура українців. *Філософська і соціологічна думка*. 1995. № 11-12. С.37-60.
7. Лихочвор В. Біологічне рослинництво. Львів: НВФ "Українські технології", 2004. 312 с.
8. Мельничук Д.О., Зубець М.В., Беренштейн Л.Ю., Коломієць С.С., Панасюк Б.Я., Рудик С.К., Гузеватий С.К. Становлення і розвиток аграрної освіти і науки в Україні (з найдавніших часів і до сьогодення). К.: НАУ, 2005. 224 с.
9. Писаренко В.М., Антонєць А.С., Луценко Г.В. Писаренко П.В. Система органічного землеробства агроєколога Семена Антонця. Полтава, 2017. 124 с.
10. Програма органічного розвитку України в ХХІ веке. Днепропетровск: Днепропетровский общинный фонд, 2016. 16 с.
11. Стецишин П.О., Пиндус В.В. Рекуненко В.В. Основи органічного виробництва: навчальний посібник. Вид. 2, змінене і доповнене. Вінниця: Нова книга, 2011. 552 с.
12. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г. та ін.]. За ред. В.М.Боголюбова. Херсон: Олді-плюс, 2012, 446 с.

13. Москвін Т. Маніфест Землі / Т. Москвін, Стен Роу Дж. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecospherics.net/pages/manifestoukraine.pdf>
14. Туниця Ю. Екологічна конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми. Ч.1 / Ю. Туниця. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І.Франка, 2002. 298 с.
15. Шувар І.А. Екологічні основи збалансованого природокористування: Навчальний посібник / І.А. Шувар, В.В.Снітинський, В.В.Бальковський. Львів Чернівці: Книги ХХІ, 2011. 760 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЛНУП, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України;
2. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, вул. Стефаника, 2; тел. 274–43–72.
3. Львівська обласна наукова бібліотека, проспект Шевченка, 13; тел. 274–02–26.
4. Наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка, метод. відділ, вул. Драгоманова, 17; тел. 296–42–41.
5. Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки, вул. Мулярська, 2а; тел. 272–05–81.

2. Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет з переліком сайтів:

- <http://www.poltava-organic.com/>
- <http://ecocenter.zp.ua/>
- <http://organic.com.ua/>
- www.fibl.org/en

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Курс передбачає роботу колективну роботу. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності. Відпрацювання пропущених занять студентами здійснюється згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Студент представляє конспект а з пропущеної теми лекційного курсу та опрацювання семінарських занять (захист роботи або контрольна чи тестові завдання) з відповідної тематики. Самостійне вивчення навчальної дисципліни за вищевказаними темами передбачає також підготовку рефератів, доповідей, презентацій (максимальна кількість балів - 5 за одну тему, але не більше 10 б. за весь курс дисципліни).

**Лектор кафедри
гуманітарної освіти**

Копитко А.Д.